

Flere børn i dagtilbud

Udviklingstendenser for dagpleje og daginstitutioner 2018

Januar 2018

FOA

Undersøgelsen er udført på bestilling af

FOA

Henvendelser:

FOA

Stauings Plads 1-3

1790 København V

Tlf.: 46 97 26 26

Rapporten er udarbejdet af seniorkonsulenterne Niels Glavind og Susanne Pade, Bureau 2000 – analyse og forskning.

Henvendelser vedr. undersøgelsens tekniske indhold til:

Bureau 2000 – analyse og forskning

Skråplanet 29

3500 Værløse

Tlf.: 44 66 22 64

www.bureau2000.dk

Copyright: Bureau 2000

ISBN: 978-87-90771-84-3

Indholdsfortegnelse

Hovedresultater.....	7
1. Udviklingen i efterspørgslen efter pasning.....	9
1.1. Antal indskrevne.....	9
1.2. Udviklingstendenser fremover.....	11
1.3. Problemer med at skaffe dagplejere.....	12
1.4. Gennemførelse af prognoser på dagtilbudsområdet.....	15
1.5. Udviklingen i de private tilbud. Privatinstitutioner.....	17
1.6. Private børnepassere.....	19
2. Forældrenes betaling.....	20
2.1. Taksterne.....	20
2.2. Hvem betaler for bleer?.....	21
2.3. Sammenligning med Norge og Sverige.....	23
2.4. Hvad skal familien tjene?.....	24
3. Frokostordninger.....	26
4. Strukturelle forhold.....	30
4.1. Typer af dagtilbud.....	30
4.2. Mulighed for deltid.....	30
4.3. Aldersgrænser.....	32
4.4. Område- og klyngeledelse.....	33
4.5. Tilsynet.....	34
Bilag 1. Hvad skal familien tjene?.....	36
Bilag 2. Billigst og dyrest.....	39

Forord

Hovedresultater

Undersøgelsen er gennemført af Bureau 2000, der har indhentet oplysninger fra alle landets kommuner om indskrevne, takster m.v. Nogle hovedresultater er:

- Det stigende børnetal betyder, at der frem til 2022 skal skaffes mere end 20.000 pladser i de kommunale dagtilbud
- Faldet i antallet af børn i den kommunale dagpleje er stoppet
- Mange kommuner venter at skulle bruge flere dagplejere de kommende år, men har svært ved at skaffe kvalificerede dagplejere
- Der er en fortsat vækst i privatinstitutioner, men ikke i børn, der er hos private børnepassere
- Forældrebetalingen er omtrent uændret i forhold til 2017
- Ud over selve betalingen skal de fleste forældre selv medbringe bleer i dagplejen. I vuggestuerne er det de færreste forældre, der skal have bleer med
- Det vurderes, at knap 80 pct. af vuggestuebørnene og godt halvdelen af børnehavebørnene er omfattet af en frokostordning
- Kun 7 kommuner ud af 98 har deltidspladser i dagplejen, 29 har det i vuggestuer og 45 i børnehaver
- De fleste institutioner er omfattet af område-klyngeledelse, men der er færre kommuner, hvor man bruger denne ledelsesform i 2018, end der var i 2017
- Tilsynet med private børnepassere sker væsentligt mindre hyppigt end tilsynet i den kommunale dagpleje.

1 Udviklingen i efterspørgslen efter pasning

I dette afsnit ses på udviklingen i antal indskrevne det seneste år, ligesom udviklingen fremover vurderes. Det ses bl.a., at de senere års fald i brug af dagpleje er stoppet, og at man de kommende år må vente en betydelig vækst i efterspørgslen såvel efter dagpleje som daginstitutioner.

For dagplejens vedkommende kan der imidlertid konstateres problemer mange steder med at skaffe kvalificerede dagplejere. Bureau 2000 har spurgt nærmere ind til denne problemstilling i nogle kommuner, og det viser sig bl.a., at de senere års afskedigelser har gjort, at området nogle steder anses for usikkert.

Når det gælder privatinstitutioner konstateres en fortsat stigning, hvorimod der ikke er kommet flere børn hos private børnepassere det senere år.

1.1 Antal indskrevne

Indtil 2014 opgjorde Danmarks Statistik antallet af indskrevne pr. oktober hvert år. En ny statistik er undervejs og foreligger for de fleste kommuner, men de nye tal kan ikke sammenlignes med tallene fra 2014, da man ikke længere opgør, hvor mange indskrevne der er på en bestemt dato, men i stedet beregner et årsgennemsnit. Og da der er færre børn om efteråret end om foråret i dagtilbud for børn under skolealderen, giver Danmarks Statistiks data ikke mulighed for at vurdere udviklingen siden oktober 2014.

For alligevel at kunne vurdere udviklingen har Bureau 2000 spurgt kommunerne om antallet af indskrevne pr. 1. oktober 2016 og 2017.

Tabel 1 viser herefter den skønnede udvikling i antallet af indskrevne børn under skolealderen.

Tabel 1. Indskrevne børn under skolealderen i kommunale dagtilbud 2014, 2016 og 2017

Pasningsform	1. oktober 2014	1. oktober 2016	1. oktober 2017
	Indskrevne børn		
Dagpleje	41.084	34.328	34.142
Børn i daginstitution i vuggestuealderen	67.079	66.398	69.740
Børn i daginstitution i børnehavealderen	162.697	156.119	157.300

Kilde: Statistikbanken og rundspørge til kommunerne. Daginstitutioner omfatter kommunale og selvejende institutioner, men ikke privatinstitutioner.

Tabel 2 viser udviklingen, hvis antallet af indskrevne sættes i forhold til antallet af børn i de relevante aldersgrupper pr. oktober det pågældende år.

Tabel 2. Indskrevne børn under skolealderen i kommunale dagtilbud 2014, 2016 og 2017 i pct. af aldersgruppe.

Pasningsform	1. oktober 2014	1. oktober 2016	1. oktober 2017
	Pct. af aldersgruppe		
Dagpleje, pct. af 0-2-årige	23,8	19,3	18,7
Børn i daginstitution i vuggestuealderen, pct. af 0-2-årige	38,8	37,3	38,2
Børn i daginstitution i børnehavealderen, pct. af 3-5-årige	84,9	86	88,6

Kilde: Statistikbanken og rundspørge til kommunerne. Daginstitutioner omfatter kommunale og selvejende institutioner, men ikke privatinstitutioner.

Det ses, at faldet i antallet af dagplejepladser stort set er stoppet fra 2016 til 2017. Når det gælder vuggestue- og børnehavepladser, benyttes disse af stort set samme andel af børnene (eller måske en anelse flere) i 2017 som i 2016.

Når det gælder indskrevne i skolefritidsordninger, har pladsanviserne oplyst antal indskrevne pr. 1. oktober 2016 og 2017. Ikke alle pladsanvisere har dog anvendt samme grundlag for oplysningerne de to år. Her spiller det en rolle, at nogle SFO'er har klublignende overbygninger, som kan være talt med. Samtidig er det forskelligt, hvor gamle børnene skal være, før de kan forlade SFO'en.

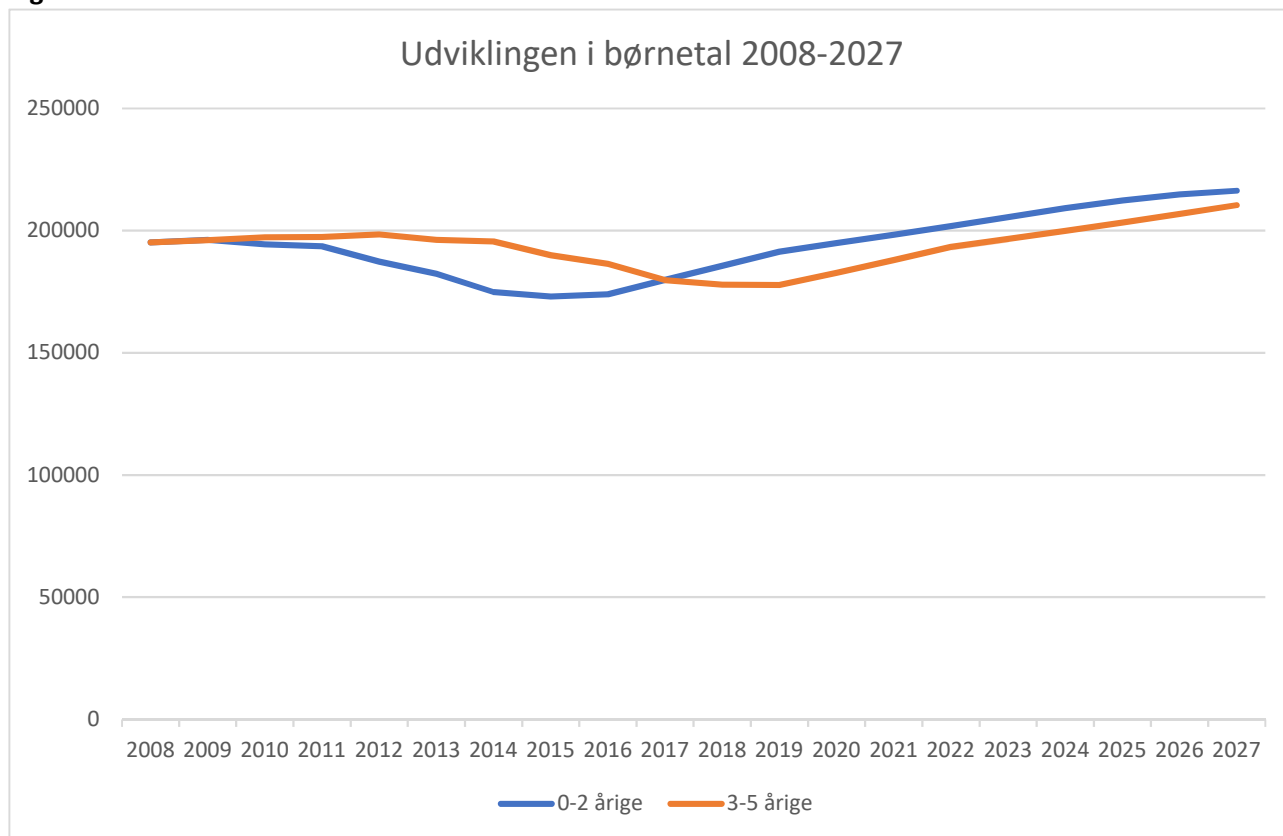
I alt regner pladsanviserne med 207.084 børn i kommunale skolefritidsordninger¹. Tager man de 72 kommuner, hvor pladsanviserne har anvendt samme grundlag i 2016 og 2017, og hvor SFO'en går op til 3. klasse, opgør pladsanviserne tilsammen 140.958 børn – mod 146.655 børn året før. Antallet af børn i de kommunale skolefritidsordninger synes således at være svagt faldende.

¹ Eksklusive børn i klublignende ordninger i nogle kommuner.

1.2 Udviklingstendenser fremover.

De kommende år vil antallet af børn i de mindste aldersgrupper stige. Udviklingen fremgår af figur 1.

Figur 1

Kilde: Danmarks Statistiks befolkningsprognose

For de 0-2-årige nåede børnetallet sin bund i 2015, mens det laveste antal 3-5-årige først nås i 2019. Fra 2019 stiger børnetallet for begge aldersgrupper. Og stigningen fortsætter i adskillige år fremover.

Mange kommuner har derfor de sidste par år oplevet en stigende efterspørgsel for pladser til de 0-2-årige, men samtidig en vis stagnation i behovet for børnehavepladser. Set i et pasningsperspektiv betyder det, at en del kommuner i årene 2016-2018 har kunnet skaffe plads til flere 0-2-årige ved at omdanne børnehavepladser til vuggestuepladser. Eventuelt ved samtidig at sænke aldersgrænsen mellem vuggestue- og børnehavepladser.

Tabel 3 viser hvordan pladsbehovet vil udvikle sig i de kommende år. Beregningen er sket på grundlag af de enkelte kommuners befolkningsprognoser. I bilag 1 findes kommunefordelte beregninger.

Tabel 3. Pladsbehov i forhold til 2018 i de kommende år

	2019	2020	2021	2022
Merbehov for pladser i forhold til 2018				
0-2-årige	2452	4191	6387	8599
3-5-årige	993	5435	9061	12217
I alt	3445	9626	15448	20816

Kilde: De enkelte kommuners befolkningsprognoser og egne beregninger.

Det ses, at der fra 2019 normalt ikke vil være mulighed for at skaffe flere pladser til 0-2-årige ved at omdanne børnehavpladser til vuggestuepladser. Det betyder, at der enten skal skaffes flere dagplejepladser eller ske nybygning af daginstitutioner. Her begrænses mange kommuner af et anlægsloft. Man må derfor forudse, at dagplejen vil vokse.

1.3 Problemer med at skaffe dagplejere

Billedet bekræftes af Bureau 2000s kommunerundersøgelse, hvor pladsanviserne er spurgt, om man i kommunen venter øget behov for pladser til de 0-2-årige. 73 kommuner har besvaret dette spørgsmål. 47 kommuner svarer, at de venter øget behov. 18 kommuner mener, det vil være omtrent uændret. Kun 2 kommuner venter faldende behov.²

Adspurgt om der det kommende år vil være behov for flere dagplejere, svarer 27 kommuner ja. I disse 27 kommuner bor 45 pct. af de 0-2-årige. 33 kommuner (med 44 pct. af de 0-2-årige) venter uændret behov for dagplejere. Kun 5 kommuner (med 6 pct. af de 0-2-årige) venter faldende behov for dagplejere.

Det er samtidig et udbredt indtryk, at der er problemer med at skaffe kvalificerede dagplejere. Tabel 4 illustrerer dette.

Tabel 4. Kommunernes svar på, om de har problemer med at skaffe kvalificerede dagplejere

Har kommunen konstateret problemer med at skaffe kvalificerede dagplejere?	Antal kommuner	Pct. af 0-2-årige, som bor i disse kommuner
Ja	31	47
Nej	17	17
Ved ikke	22	36
I alt	70	100

Kilde: Bureau 2000s kommunerundersøgelse 2018

Der er ganske mange pladsanvisere, der ikke ved, om der er konstateret problemer med at skaffe kvalificerede dagplejere. Blandt de, som har kunnet svare, er det imidlertid det overvejende indtryk, at rekruttering af kvalificerede dagplejere udgør et problem.

Flere steder har man iværksat initiativer for at tiltrække flere dagplejere. Ofte er der tale om åbent-hus-arrangementer og lignende, hvor interesserede kan høre om mulighederne. Nogle steder tager man de sociale medier i brug, fx Facebook. En kommune er ved at producere en video på Youtube.

Bureau 2000 har været i kontakt med en række pladsanvisere og dagplejeledere for få problemstillingen nærmere belyst.

En vestjysk kommune oplyser, at man først de senere år har fået vuggestuer. Men der er nu områder i kommunen, hvor dagplejen er lukket ned, og der kun er vuggestue. Det hænger bl.a. sammen med, at der er lokalområder, hvor det er svært at skaffe kommunale dagplejere.

Kommunen afskedigede for nogle år siden rigtig mange dagplejere. Det opleves derfor som mere usikkert at være kommunal dagplejer.

² Seks pladsanvisere har svaret "Ved ikke".

TENDENSER PÅ DAGTILBUDSOMRÅDET 2018

Kommunen annoncerer til stadighed efter dagplejere, ligesom man har tjekker med jobcentret, om der er nogen, der har ønsker om at være dagplejer. Det har dog ikke været muligt at skaffe dagplejere af denne vej, da der i praksis er hindringer, fx krav til boligen.

En større jysk bykommune oplyser, at man de seneste år har udbygget vuggestuerne og reduceret dagplejen. Baggrunden har bl.a. været et ønske om at sikre vuggestuer i alle områder, men der har også været mangel på dagplejere.

Fremover vil man søge at udbygge såvel vuggestuer som dagpleje. Men der er nogle områder, hvor det fortsat er svært at rekruttere dagplejere. Dagplejen har forsøgt med marketingkampagner og videreuddannelser af dagplejere. Herudover har man brugt opslag. Det er da også i et vist omfang lykkedes at skaffe kvalificerede dagplejer.

En sjællandsk kommune med mange pendlere til hovedstaden oplever, at mange tilflyttere ønsker vuggestue til deres børn. Det kan skyldes at nogle mener, at gæstedagplejen ikke er god nok, ligesom kortere åbningstider er et problem i dagplejen.

Det er blevet et problem at rekruttere dagplejere. Dagplejelederen antager, at det kan skyldes, at der er skåret ned i en periode, og at det så giver usikkerhed hos dagplejerne. "Særligt i et bestemt område er vi i tvivl om, hvad vi skal gøre. Vi vil forsøge at tænke kreativt, men det er svært", siger dagplejelederen.

I en stor provinsby oplyser dagplejelederen, at det er svært at få de kvalificerede dagplejere: "Vi har kapacitetstilpasset meget, og nu er der i nogle områder mangel på dagplejere. Det er ikke alle, der søger, der har kvalifikationerne, men på den anden side er der også mange uddannede pædagoger. Vi indleder samarbejde med jobcentret. Professionalisering og god uddannelse er vejen frem. Det gælder om at få så mange som muligt uddannet. Hvis dagplejen skal overleve, skal vi uddanne. Vi har stor diversitet i dagplejen. Sund fornuft og omsorgsgen er vigtig. Det er vigtigt med kompetencerne fra starten. Der er penge på budgettet nu til uddannelser og dagplejepædagoger. Jeg tror, det vender nu. Vi søger på nettet og får i mange tilfælde respons fra dem, vi fyrede, og som nu er private. En dagplejeuddannelse vil hjælpe."

I kommunen vil man gerne understøtte muligheden for at vælge mellem forskellige tilbud. "I dagplejen skal vi vise, at vi kan nærhed og det hjemlige. Det er det, vi skal lægge vægt på. Der kan skabes tæt relation både til børn og familie."

Der er elektronisk opskrivning i kommunen, men sundhedsplejersken hjælper forældrene, og pladsanvisningerne kan henvise til dagplejepædagoger. Forældrene kan i første omgang kun komme på ét dagplejebesøg, men hvis det ikke passer, tilbydes et nyt. Desuden får de telefonnummer på dagplejepædagogen og kan besøge legestuegruppen, inden de skrives op.

En mellemstor jysk kommune har indtryk af, at forældrene især ønsker flere vuggestuepladser. Man vil dog fastholde antallet af dagplejepladser. Men stigningen i børnetallet er lagt på vuggestuer.

Generelt er det ikke så svært at skaffe kvalificerede dagplejere, men i delområder kan det være problematisk.

En københavnsk omegnskommune oplever ikke den store ændring i efterspørgslen efter dagpleje. Der er dog særligt forældre, der oplever, at deres børn er særligt sensitive, som ønsker dagpleje.

I mange år har der været ansættelsesstop, men nu ansætter man igen. Det har vist sig, at dagplejere ikke reagerer på annoncerne. Næsten alle bliver ansat fordi de kender "nogen" - ved mund-til-mund-metoden. På den måde lykkes det at få de dagplejere, kommunen skal bruges, og man ansætter nu igen.

I en mindre jysk kommune er det institutionslederen, der er leder af dagplejen i området. Nogle steder er det svært at få dagplejere, andre gange er der dagplejere, der er på venteliste. Lige i øjeblikket er der mulighed for at skaffe dagplejere. Men det økonomiske opsving kan betyde, at det bliver sværere at få dagplejere.

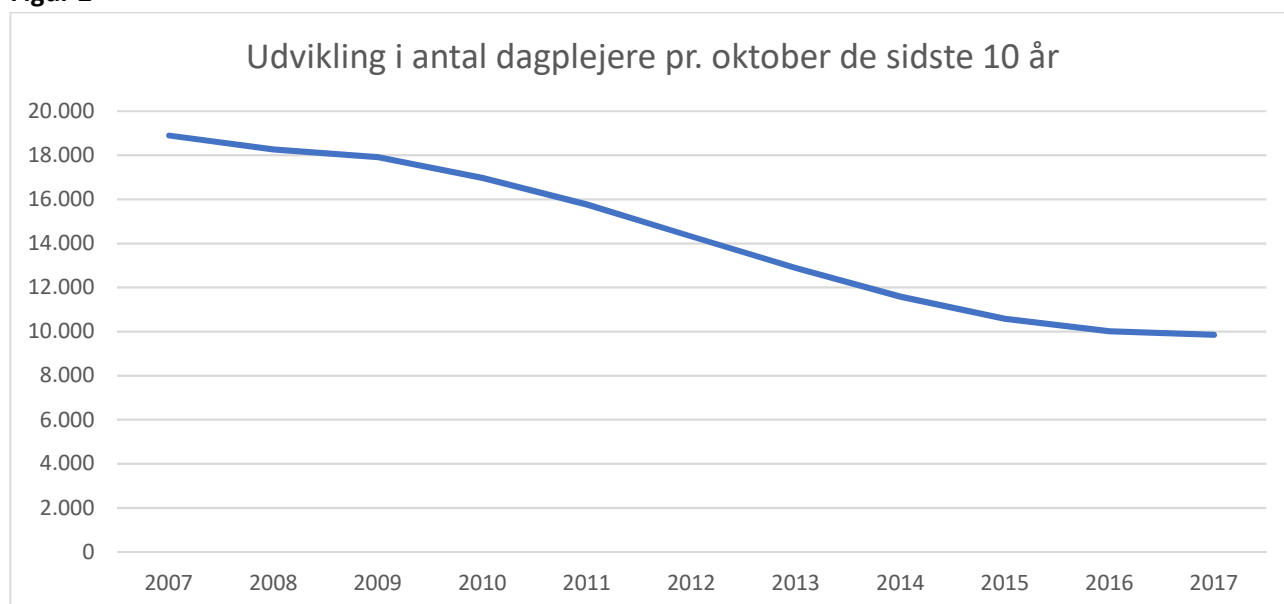
Institutionslederne fordeler børnene - også mellem institution og dagpleje. Forældrene kontakter institutionslederne, og man kan besøge dem, man vil. Man kan besøge dagplejer, hvis der er en ledig plads. De forældre, der vælger dagpleje, gør det bevidst.

En større københavnsk omegnskommune har haft faldende børnetal, men der er ikke tale om at skære ned i dagplejen. Man har i stedet lukket en daginstitution.

Udviklingen i efterspørgslen efter dagpleje er forskellig fra område til område i kommunen.

Alt i alt efterlader samtalerne det indtryk, at forholdene er forskellige fra kommune til kommune. Mange steder er det vanskeligt at rekruttere dagplejere – eller det er vanskeligt i dele af kommunerne. Som en vigtig grund hertil angives, at de afskedigelser af dagplejere, der har fundet sted i en årrække, jf. figur 2, har gjort, at jobbet ikke længere opleves som sikkert.

Figur 2

Kilde: SIRKA

1.4 Gennemførelse af prognoser på dagtilbudsområdet

Gennemførelse af prognoser på dagtilbudsområdet er vanskeligere end prognoser på andre områder, der vedrører den kommunale service.

Når en kommune vedtager budgettet for det kommende år, skal den samtidig beslutte, hvilken befolkningsprognose den lægger til grund. Ofte er disse udarbejdet i årets start. Det betyder, at man fx for 2018 søger at forudsæ befolkningens størrelse og sammensætning på grundlag af data, der er 1-2 år gamle.

For de ældre aldersgrupper er det ikke det store problem, men når det gælder de 0-2-årige har man en gruppe, der:

- for nogles vedkommende endnu ikke er født
- tilhører småbørnsfamilier, som er en af de grupper, der flytter mest og finder ny bolig i en ny kommune.

Det er klart, at det giver usikkerhed. Mange kommuner søger at tage højde herfor ved at udarbejde sine egne befolkningsprognoser, som fx tager højde for det kendskab, man har i kommunen til eventuelle nye boligkvarterer, hvor der kan tænkes at flytte børnefamilier ind.

Hvis man vil vurdere den lokale udvikling i efterspørgslen efter pasning, bør man derfor som hovedregel tage udgangspunkt i de lokale prognoser.

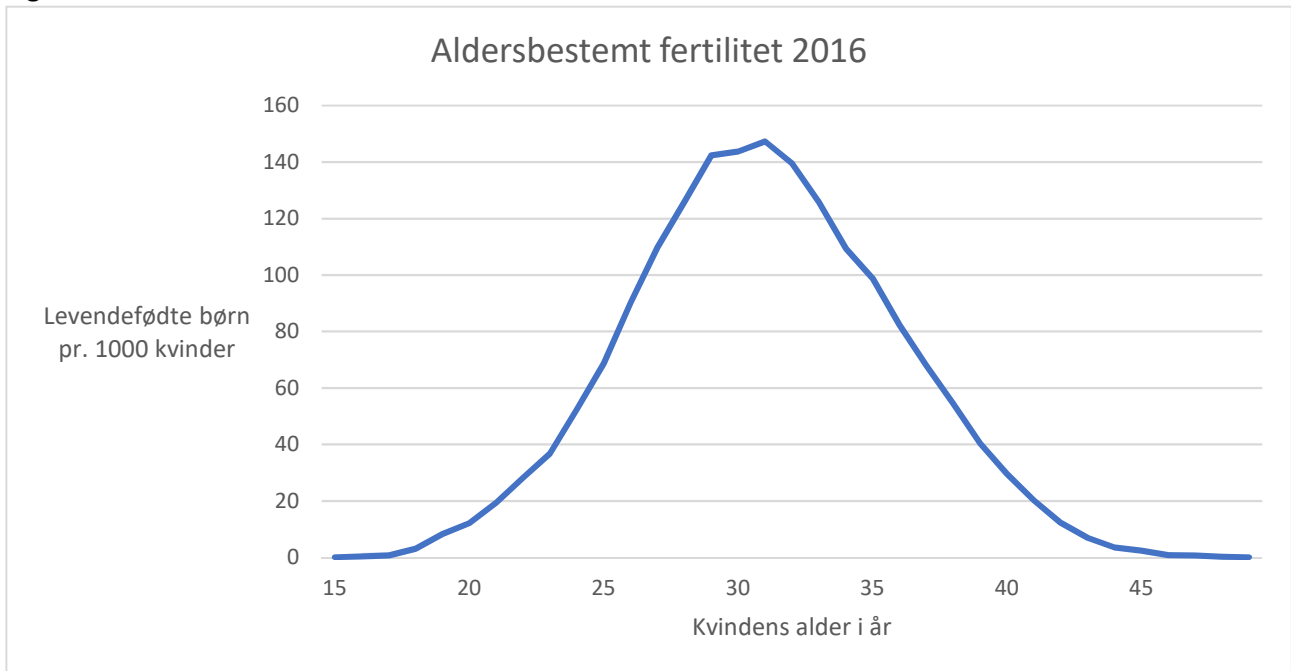
Det udelukker dog ikke, at de overordnede tendenser på landsplan kan forudses med rimelig sikkerhed ud fra landsdækkende data. Selv om ganske mange faktorer påvirker fødselstal m.v., er de vigtigste faktorer:

- antallet af kvinder i de relevante aldersgrupper
- kvindernes tilbøjelighed til at få børn på de enkelte alderstrin ("aldersbestemt fertilitet").³

Når det gælder den aldersbestemte fertilitet, viser figur 3, hvordan den var i 2016.

³ Det skal dog bemærkes, at fx økonomisk krise og usikkerhed kan påvirke fødselstallet på kort sigt.

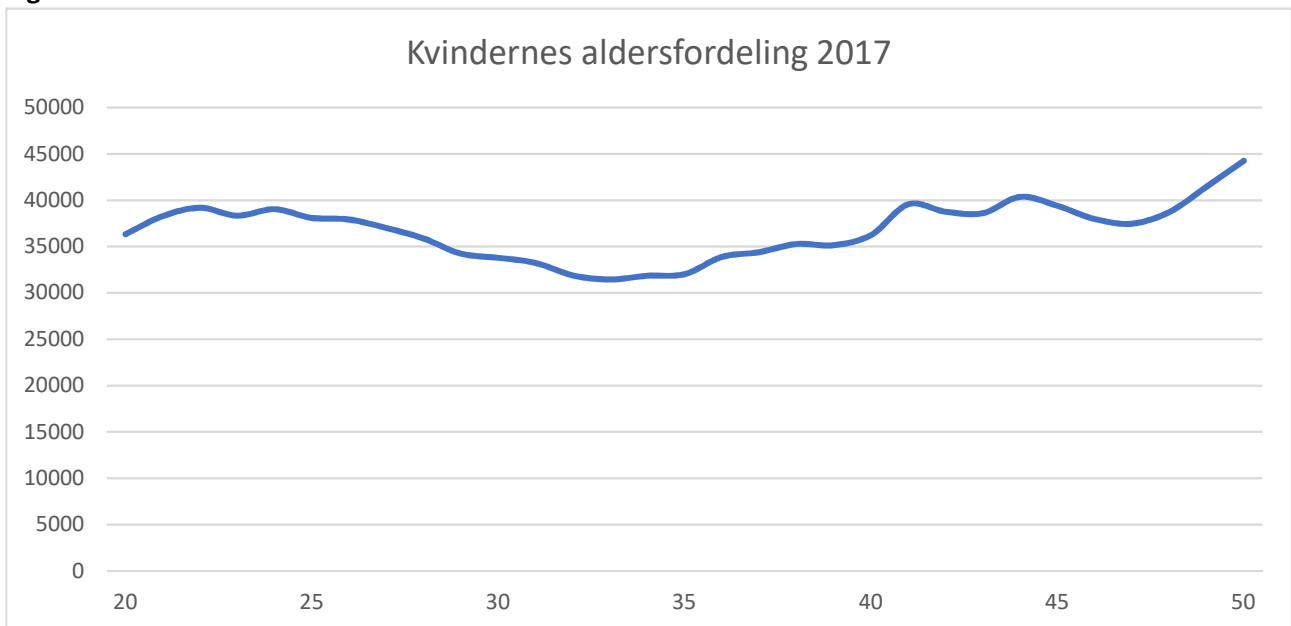
Figur 3

Kilde: Statistikbanken

Når det gælder kvindernes aldersfordeling, fremgår den af figur 4.

Figur 4

Kilde: Statistikbanken

Sammenholder man de to figurer, ser man, at antallet af kvinder i slutningen af 20'erne og begyndelsen af 30'erne er lavere end antallet af kvinder, der er ældre og antallet af yngre kvinder. Men det er netop omkring 27-34 års alderen, at kvinder i dag får flest børn. De kommende år vil de kvinder, der i dag er i

20'erne rykke op i aldersgruppe – og så skal mønstret ændre sig ret meget, hvis det ikke fører til flere børnefødsler.

Udbygningsbehovet i de enkelte kommuner er beregnet svarende til nedenstående eksempel fra Herlev:

Udbygningsbehov for børnepasning i Herlev kommune. Kommunenr.: 163

I Herlev kommune ventes frem til 2022 følgende udvikling i børnetallet:

Udvikling i børnetallet i Herlev kommune 2018-2022

	Børnetal 2018	Udvikling 2018-2019	Udvikling 2018-2020	Udvikling 2018-2021	Udvikling 2018-2022
0-2-årige	1060	33	68	82	91
3-5-årige	1133	48	93	123	130

Kilde: Lokal befolkningsprognose

På grundlag af Bureau 2000s kommunerundersøgelse og befolkningsdata fra Danmarks Statistik kan det beregnes, at 61,9 pct. af de 0-2-årige og 89,5 pct. af de 3-5-årige var i kommunal pasning pr. 1 oktober 2017.

Antager man, at en uændret andel af børnene skal have kommunal pasning, fremgår udbygningsbehovet i forhold til 2018 herefter af denne tabel:

Udbygningsbehov i Herlev kommune 2019-2022

	Udbygningsbehov 2018-2019	Udbygningsbehov 2018-2020	Udbygningsbehov 2018-2021	Udbygningsbehov 2018-2022
0-2-årige	20	42	51	56
3-5-årige	43	83	110	116
I alt	60	119	153	164

Kilde: Egne beregninger

Det bemærkes, at Bureau 2000 i nogle kommuner har anvendt Danmarks Statistiks befolkningsprognose, typisk fordi kommunen ikke udarbejder én selv. I nogle kommuner er desuden anvendt 2016-data for indskrevne, fordi der ikke foreligger sikre 2017-tal. I en særskilt rapport er beregningerne gennemført for de enkelte kommuner.

1.5 Udviklingen i de private tilbud. Privatinstitutioner

Ser vi på udviklingen i antallet af privatinstitutioner, fremgår nogle hovedtal af tabel 5.

Tabel 5. Udviklingen i antallet af privatinstitutioner 2014-2017

	1. oktober 2014	Nytår 2017	Nytår 2018
Antal privatinstitutioner	512	556	585
Antal indskrevne børn i privatinstitutioner	18.461	19.315	20.862

Kilde: Statistikbanken og Bureau 2000s kommunerundersøgelse. Privatinstitutioner omfatter også puljeordninger.

Bemærk, at tallet for indskrevne i privatinstitutioner 2017 er revideret siden sidste års rapport. Det skyldes bl.a., at der er blevet konstateret enkelte fejlindberetninger sidste år.

Det ses, at der er kommet ca. 29 flere privatinstitutioner. Pladsanvisningerne er givet oplysninger om baggrunden for 23 af disse:

TENDENSER PÅ DAGTILBUDSOMRÅDET 2018

- 5 privatinstitutioner er således oprettet i tilslutning til en friskole
- 5 privatinstitutioner er selvejende, der er overgået til privat
- 5 privatinstitutioner er tidligere kommunale institutioner
- 8 privatinstitutioner har en anden baggrund.

Hvis man skal vurdere udviklingspotentialer fremover, bør man skelne mellem kommercielle og ikke-kommercielle private institutioner.

Hvad de ikke-kommercielle angår, er der grund til at tro, at de kræfter, der hidtil har drevet udviklingen frem, fortsat vil gøre sig gældende. Det kan fx være forældrekræfter m.v., der etablerer private tilbud i utilfredshed med den kommunale styring. Eller det kan være fri- og privatskolerne, der har interesse i at etablere dagtilbud i tilslutning til skolen.

I tilknytning til den politiske aftale om daginstitutioner, som blev indgået sommeren 2017, er det fastsat, at de private leverandører skal have bedre vilkår. Bl.a. skal driftstilskud beregnes på en gunstigere måde. Hidtil har privatinstitutioner beregnet til vuggestuebørn således fået et tilskud pr. barn svarende til udgifterne i dagplejen. Fremover skal det være muligt at få tilskud svarende til udgiften til et vuggestuebarn, som normalt er højere. Desuden skal bygningstilskuddet beregnes på en lempeligere måde.

Når det gælder udviklingen af *kommercielle* daginstitutioner, findes disse kun i ringe omfang i Danmark i dag. Muligheden for at udlicitere daginstitutioner har således eksisteret i 10 år, men er ikke rigtig blevet anvendt.

To faktorer kan imidlertid gøre, at udlicitering alligevel kan få fornyet interesse:

- For det første presser regeringen på for at øge den andel af den kommunale service, der udliciteres.
- For det andet ventes der en stigning i børnetallet i de nærmest kommende år. Hvis det kræver anlæg af nye institutioner, kan det presse anlægsloftet. Det kan man komme uden om, hvis fx en velfærdskoncern foretager investeringen.

1.6 Private børnepassere

Udviklingen i brugen af private børnepassere fremgår af tabel 6.

Tabel 6. Børn hos private børnepassere og pasning af egne børn 2008-2018

År	Børn i privat pasning	Pasning af egne børn
2008	4116	755
2009	4963	859
2010	5227	868
2011	6378	811
2012	6881	877
2013	7063	1270
2014	7765	1303
2015	8702	847
2016	9387	825
Nytår 2017	9357	720
Nytår 2018	9359	957

Note: Årene 2008-16 er opgjort pr. oktober og findes i Statistikbanken. 2017 og 2018 er opgjort pr. nytår og oplyst af kommunerne til Bureau 2000. Nogle kommuner har ikke oplyst antal børn. Her er anvendt tal fra året før.

Det ses, at væksten i antal børn, der passes af en privat børnepasser, er ophørt. En af grundene hertil kan være, at nedgangen i den *kommunale* dagpleje er standset. Bureau 2000s/FOAs undersøgelse af de private børnepassere (efteråret 2016) viste, at 59 pct. af de private børnepassere var tidligere kommunale dagplejere. Når kommunerne ikke afskediger så mange dagplejere, vil der derfor være færre, der søger at etablere sig som privat børnepasser.

I årets kommunerundersøgelse er det undersøgt, hvor mange børn der er pr. børnepasser hos de private børnepassere. Gennemsnittet er ca. 3,2 børn. I den kommunale dagpleje var der oktober 2017 9856 dagplejere til 34.227 børn – svarende til ca. 3,5 børn pr. dagplejer. Både den kommunale dagpleje og de private børnepassere har sæsonvariationer, således at der er færrest børn lige efter sommeren. Det er tænkeligt, at sæsonvariationen er størst blandt de private børnepassere.

74 kommuner har oplyst, hvilket tilskud de maksimalt giver til privat pasning. Af de 74 kommuner giver de 24 alene tilskud til aldersgruppen 0-2 år.

Det gennemsnitlige tilskud udgør i 2017 5.694 kr. mdl. for et barn i alderen 0-2 år og 3.915 kr. mdl. for børn i alderen 3-5 år (i de kommuner, hvor der faktisk gives tilskud).⁴

⁴ Vægtet med antal børn, der passes af private børnepassere.

2 Forældrenes betaling

Bureau 2000 har indhentet de nye takster for børnepasning fra alle landets kommuner pr. 1. januar 2018. I faste priser er taksterne omtrent de samme som årets før.

Som noget nyt er spurgt, om forældrene – ud over den egentlige forældrebetaling – også skal stå for udgiften til bleer, når det gælder de mindste børn.

Det viser sig, at det er meget forskelligt fra kommune til kommune. De fleste steder skal forældrene selv medbringe bleer, når det gælder dagplejebørn. Men når det drejer sig om vuggestuebørn, gælder det kun godt ¼ af børnene.

Sammenligner man med vore nabolande, kan man konstatere, at forældrebetalingen i Sverige er *langt lavere* end i Danmark. I Norge er den lidt lavere.

Afslutningsvis er det beregnet, hvor meget en familie skal øge sin indkomst for at få råd til børnepasningen. Har man to børn under skolealderen, skal man typisk tjene 7.000-9.000 kr. ekstra mdl. for at have tjent til pasningen – afhængigt af kommune og af, om man er over eller under topskattegrænsen.

2.1 Taksterne

Bureau 2000 har indhentet oplysninger fra alle landets kommuner om forældrebetalingen i dagpleje, daginstitutioner og skolefritidsordninger pr. 1. januar 2018.

Den gennemsnitlige forældrebetaling fremgår af tabel 7, hvor man også kan se, hvordan gennemsnits-taksterne var pr. januar 2016, januar 2017 og januar 2018.

I nogle kommuner er forældrebetalingen fordelt over 12 mdr., i andre 11 mdr., typisk fordi juli måned er betalingsfri. For at muliggøre en sammenligning er alle takster omregnet til 12 måneders betaling.

Tabel 7. Gennemsnitlig forældrebetaling pr. nytår 2016, 2017 og 2018 – omregnet til 12 mdr.

	2016	2017	2018	Stigning i pct. 2017-2018
	Kr. mdl.			
Dagpleje fuld tid	2468	2512	2553	1,6
Vuggestue med kost	3354	3442	3537	2,8
Vuggestue uden kost	2887	2942	3024	2,8
Børnehaver med kost	2178	2247	2245	-0,1
Børnehaver uden kost	1653	1696	1691	-0,3
SFO – fuld tid	1407	1432	1461	2,0

Note: Ved beregning af gennemsnittet på landsplan er oplysningerne fra kommunerne vægtet med antallet af indskrevne børn i kommunen i den pågældende pasningsform oktober 2017, således som de er oplyst til Bureau 2000. I enkelte kommuner mangler oplysninger, og der er da anvendt 2017-tal.

Ifølge KLS seneste pris- og lønsskøn ventes en pris- og lønudvikling fra 2017 til 2018 på 1,7 pct. Det ses, at takstudviklingen omtrent følger den almindelige prisudvikling, hvis den måles således.

Det er dog bemærkelsesværdigt, at den gennemsnitlige forældrebetaling i børnehaver stort set er den samme i 2018 som i 2017. En af årsagerne hertil er, at Københavns Kommune (som rummer godt 10 pct. af børnehavepladserne) har nedsat forældrebetalingen fra 2658 kr. til 2402 kr. mdl. (for en børnehaveplads med mad).

Ifølge dagtilbudsloven må en kommune maksimalt beregne 25 pct. af driftsudgifterne i forældrebetaling, og langt de fleste kommuner går i dag op til dette betalingsloft. En del af forklaringen på, at stigningen i forældrebetalingen er forholdsvis behersket, kan derfor være, at standarden ikke har ændret sig så meget.

Loftet på 25 pct. gælder ikke for skolefritidsordninger. Her har kommunerne kunnet hæve taksten, uden at der nødvendigvis er afsat flere ressourcer.

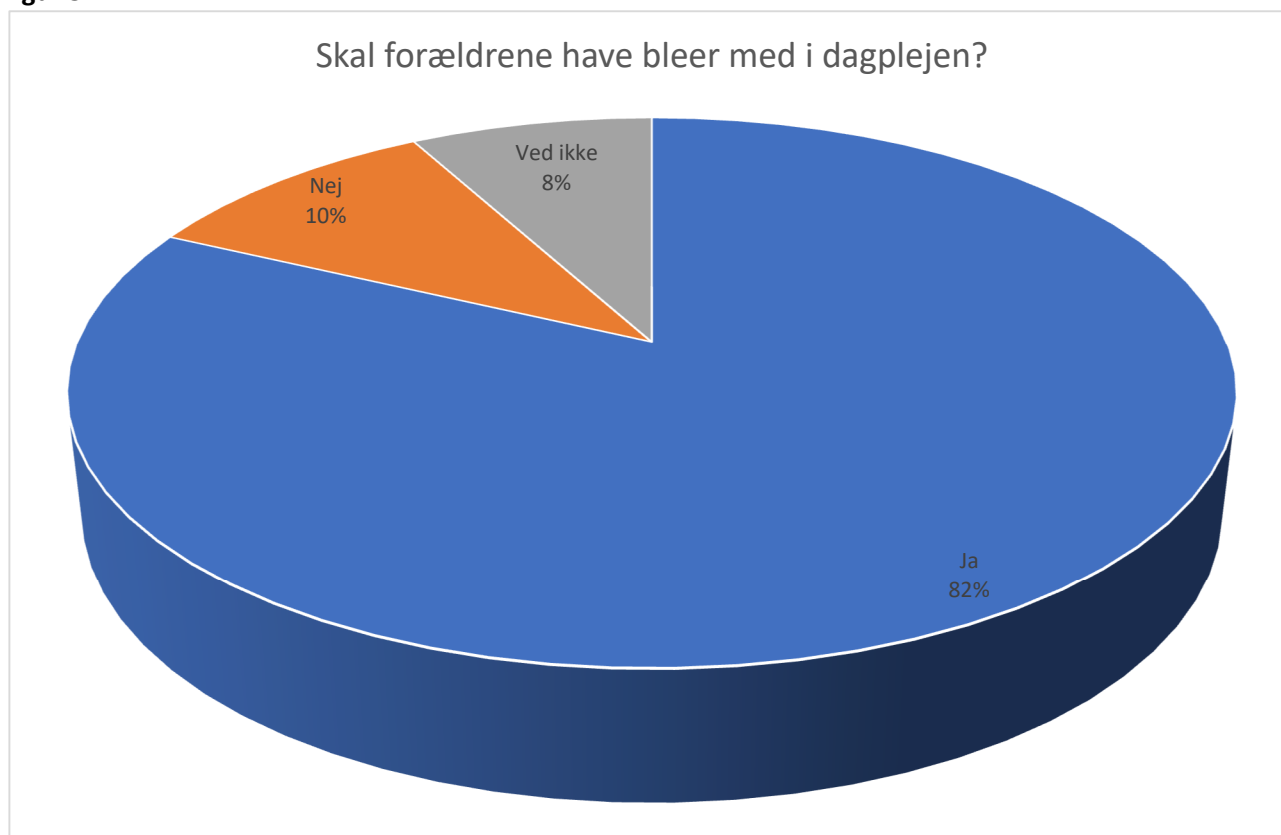
I bilag 2 ses, hvor taksterne i 2018 er højest og lavest.

2.2 Hvem betaler for bleer?

Pladsanviserne er blevet spurgt, om forældrene selv skal have bleer med i dagpleje og i vuggestue.

Figur 5 viser, hvordan svarfordelingen er, når det gælder dagplejen⁵

Figur 5

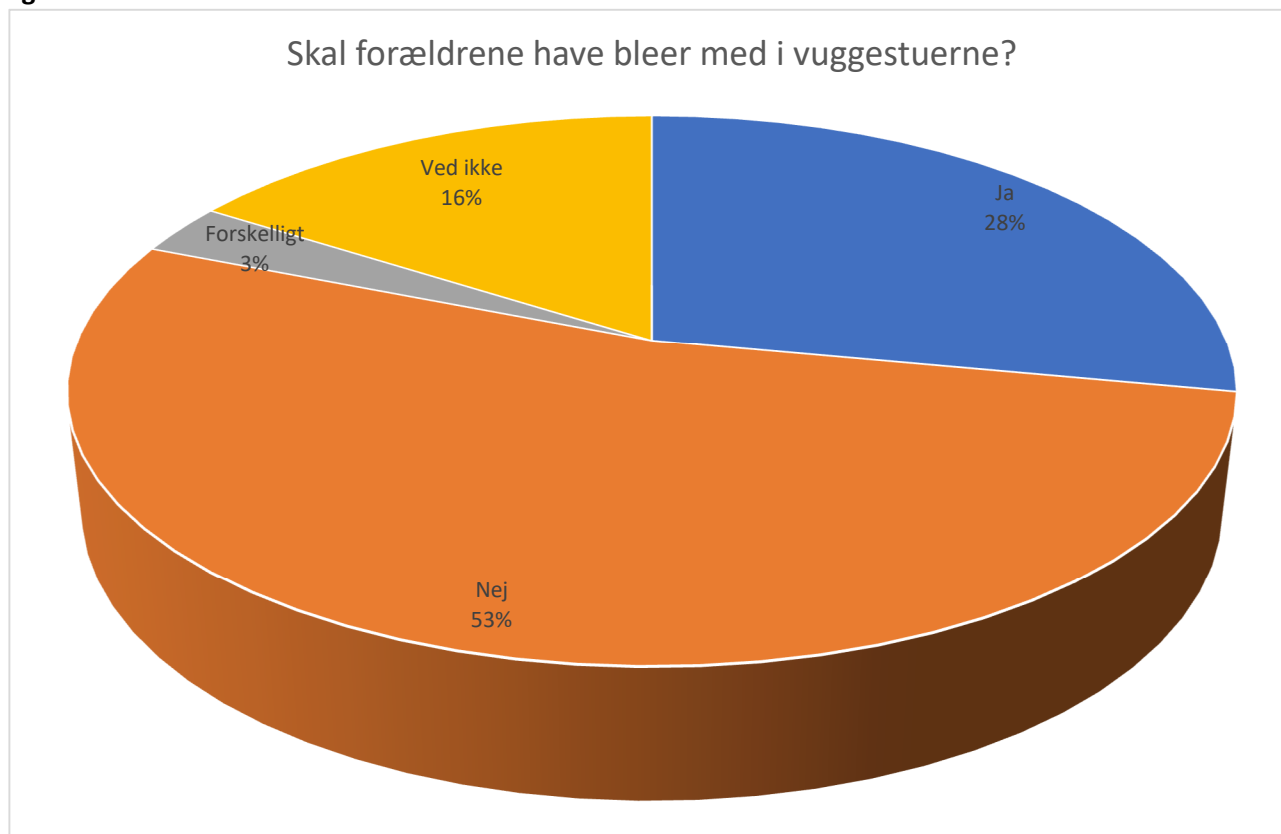

Note: svarene er vægtet med antal dagplejebørn i kommunen

⁵ 77 ud af 98 kommuner har svaret på dette spørgsmål.

Det ses, at langt det mest almindelige, når det gælder dagplejen, er, at forældrene skal medbringe bleer. Figur 6 viser, hvad svarfordelingen er, når det gælder vuggestuer.

Figur 6

Note: svarene er vægtet med antal vuggestuebørn i kommunen

Det ses, at det i vuggestuerne er mest almindeligt, at forældrene *ikke* skal have bleer med.⁶

Det har gennem årene været drøftet, om der må opkræves særskilt betaling for bestemte ydelser i dagtilbuddene. Nogle steder har man besluttet at lade forældrene betale særskilt for fx udflugter – for at få flere penge til andre ting. Men det er ikke lovligt. For når det gælder almindelige driftsudgifter, må forældrene maksimalt betale 25 pct. Spørgsmålet er så, om bleer er "almindelige driftsudgifter"?

Ser man i Børne- og Socialministeriets Dagtilbudsvejledning hedder det bl.a. i pkt. 372:

"Det beløb, dagtilbuddet får til aktiviteter med videre, er direkte driftsudgifter, som kan indregnes. Der kan være tale om udgifter til beskæftigelsesmaterialer, it-udstyr til børnenes aktiviteter, legeredskaber, legetøj, bøger og lignende. Udgifter knyttet til hygiejniske forhold som vask, bleer, sæbe m.v. kan også indregnes."

I vejledningens pkt. 596 hedder det:

"Forældrebestyrelsen har som en del af deres minimumskompetence ret til at fastlægge principperne for

⁶ Når det gælder bleer i vuggestuerne, er der svar fra 78 ud af 98 kommuner.

anvendelsen af den børnerelaterede del af det budget, som den kommunale dagpleje har til rådighed. Den børnerelaterede del af budgettet omfatter blandt andet budgettet til bleer, udflugter, beskæftigelsesmaterialer og udstyr.”

Disse formuleringer peger i retning af, at bleer bør betragtes på linje med andre driftsudgifter. Der findes dog vistnok ingen klare juridiske afgørelser af spørgsmålet.

2.3 Sammenligning med Norge og Sverige

Sammenligner man de danske institutionstakster med fx de svenske, vil man se, at de danske ligger betydeligt højere. Tabel 8 viser de maksimale institutionstakster i Sverige i 2018.

Tabel 8. Svenske institutionstakster 2018

	Forældrebetaling	Dag højst.
Første barn	3 pct. af husstandsindkomsten	1.382 SEK
Andet barn	2 pct. af husstandsindkomsten	922 SEK
Tredje barn	1 pct. af husstandsindkomsten	461 SEK

Kilde: Skolverket

Har en familie en pæn høj indkomst, vil prisen for at få passet et vuggestuebarn + et børnehavebarn være $1.382 + 922 \text{ SEK} = 2.304 \text{ SEK}$ eller ca. 1.741 danske kr. med dagens valutakurs. Det bemærkes, at et varmt måltid midt på dagen med to retter altid er inkluderet i den svenske institutionsbetaling.

I Norge har Stortinget fastsat en maksimal forældrebetaling for børnehave/vuggestue på 2.910 NOK mdl. i 2019. Enkelte steder er taksten lavere, men de fleste forældre med høje indkomster betaler den maksimale takst. Det er de enkelte norske kommuner, der fastsætter, hvor meget de vil give i søskenderabat, men de skal mindst give 30 pct. for det andet barn. En del giver mere.

Har en norsk familie en pæn høj indkomst, vil den maksimale pris for at få passet et vuggestuebarn + et børnehavebarn være $2.910 \text{ no. kr.} + 2.037 \text{ no. kr.} = 4947 \text{ NOK}$ eller ca. 3.730 danske kr. med dagens valutakurs.

Tager vi endelige en dansk familie med et barn i vuggestue og et barn i børnehave, er gennemsnitsbetalingen for en familie, der ikke får friplads, $3.537 \text{ kr.} + 50 \text{ pct. af } 1.691 \text{ kr.}$, i alt 4.382 kr. mdl.⁷

Danmark er således noget dyrere end Norge på dette område – og langt dyrere end Sverige.

⁷ Beregnet ud fra en vuggestueplads med mad og en børnehaveplads uden mad.

Det er nærliggende at antage, at de lave priser på børnepasning især i Sverige er en af årsagerne til, at svenskerne får flere børn end vi gør i Danmark og Norge. Ifølge OECD var den samlede fertilitet for danske og norske kvinder i 2015 1,7, mens den var 1,9 i Sverige.⁸

Hvis folketallet skal være uændret – og ikke afhængigt af indvandring – skal hver kvinde i gennemsnit føde 2 børn.

2.4 Hvad skal familien tjene?

Parfamilier med meget små indkomster og de fleste enlige kan få tilskud til forældrebetalingen.

For enlige er der hel eller delvis friplads, hvis den månedlige indkomst er mindre end 54.240 kr. før arbejdsmarkedsbidrag. Langt de fleste enlige får derfor et større eller mindre nedslag i betalingen.

For parfamilier er der hel eller delvis friplads, hvis månedsindkomsten for *begge forældre tilsammen* er under 48.895 kr. mdl. Som hovedregel kan man anslå, at parfamilier med to indkomster betaler fuld pris eller næsten fuld pris.

Hvis en familie har to børn, gives der en søskenderabat svarende til halvdelen af den billigste plads.

Forældrebetalingen er en faktor, der gør økonomien stram for mange børnefamilier. I forvejen er navnlig småbørnsfamiliernes økonomi ofte præget af:

- at man er ny på arbejdsmarkedet og har lav lønanciennitet
- at man evt. er ny på boligmarkedet og har store boligudgifter

På den baggrund har Bureau 2000 beregnet, hvor stor en ekstra lønindkomst der kræves, hvis man har en normal lønindtægt og har to børn i pasning. I beregningen tages der højde for, at skatten tager sin del af den sidst tjente krone.

Kravet til ekstra indtjening er forskelligt fra kommune til kommune. Det afhænger dels af forældrebetalingen, dels af den lokale kommune- og kirkeskat. Endelig beskattes den sidst tjente krone mest, hvis man er over topskattegrænsen, som i 2018 er 542.282 kr. årligt (før arbejdsmarkedsbidrag).

Tabel 9 viser herefter, hvor meget en familie med to børn i gennemsnit skal tjene ekstra for at få passet to børn.

⁸ Den samlede fertilitet er det antal børn, en kvinde føder gennem et liv, hvis man tager udgangspunkt i de fødsler, der sker i de enkelte aldersgrupper det pågældende år. Hvis den samlede fertilitet er 2, og hvis halvdelen af dem, der fødes, er piger, vil der lige netop komme en ny kvinde til verden for hver kvinde, der er i landet – og folketallet vil være stabilt (uden indvandring). Det bemærkes, at fertiliteten i Danmark er lavere end fx i Sverige, men klart højere end i en del syd- og centraleuropæiske lande, hvor man er nede på 1,3-1,5.

Tabel 9. Gennemsnitligt krav til ekstrairndtjening for at få passet to børn i forskellige aldersgrupper og for familier i forskellige indkomstgrupper i 2018

Indkomstgruppe	Et 3-5-årigt + et 0-2-årigt barn		Et 3-5-årigt + et skolebarn	
	Kr. pr. måned	Kr. pr. år	Kr. pr. måned	Kr. pr. år
Indkomster under grænsen for topskat	7.043	84.519	4.242	50.900
Indkomster over grænsen for topskat	9.202	110.423	5.540	66.481

Note: Gennemsnittet er beregnet ved, at der er vægtet med antal 0-5-årige i pasning i den enkelte kommune. Der er taget højde for søskenderabat.

Den nærmere beregningstekniske fremgangsmåde fremgår af bilag 1, hvor beregningsgangen er vist for Odense Kommune.

3 Frokostordninger

I dette afsnit vurderes udbredelsen af frokostordninger i institutionerne.

Pladsanviserne er blevet spurgt, hvilken type af frokostordning man har i kommunen. 77 kommuner har svaret.

Heraf svarer 45 kommuner (med 61 pct. af børnene), at man har en kommunalt tilrettelagt frokostordning.

– 14 kommuner (med 16 pct. af børnene) har en forældredrevet madordning

– 9 kommuner (med 16 pct. af børnene) har begge dele

– 9 kommuner (med 7 pct. af børnene) har ingen frokostordning.

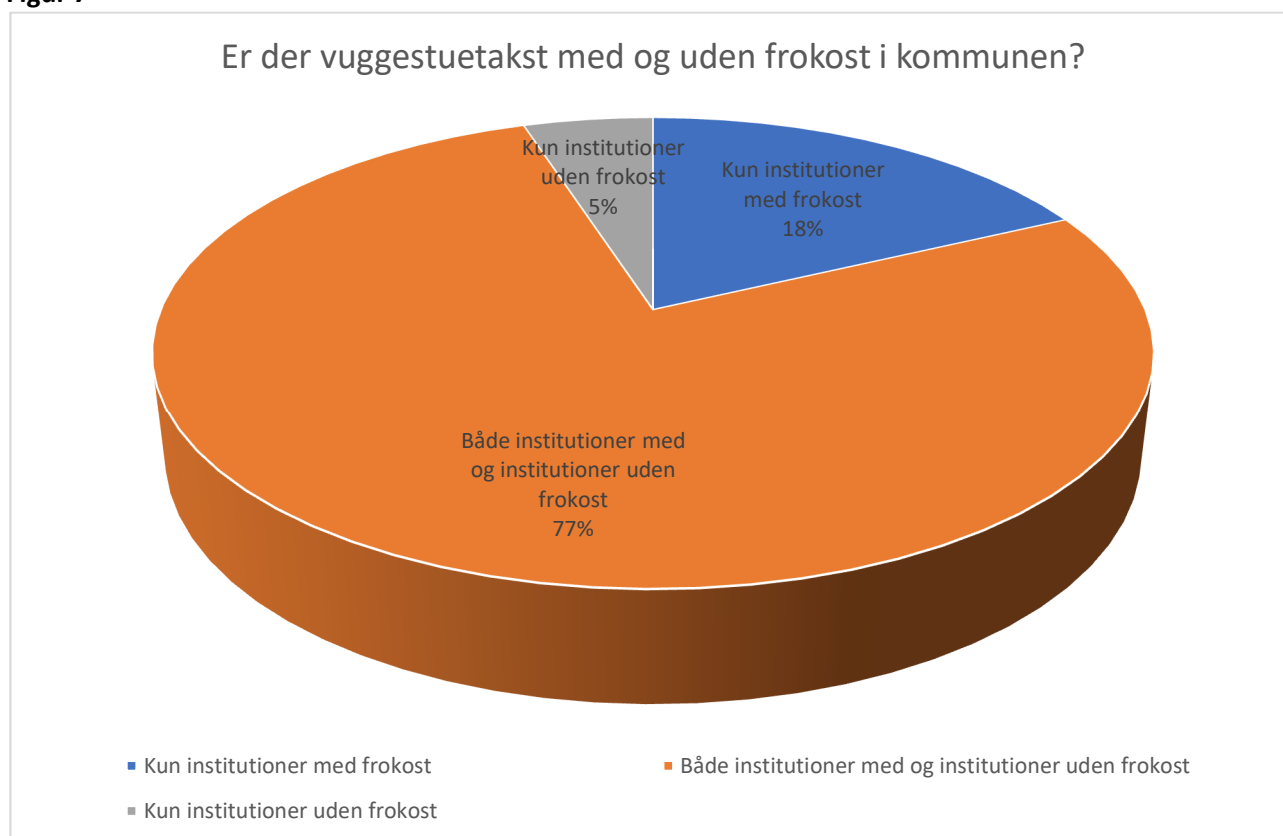
Selv om kommunen har en frokostordning, kan en del forældre imidlertid have valgt frokostordningen fra, fx på grund af prisen. I de kommuner, hvor man både har en vuggestuetakst med frokost og én uden frokost, er merprisen for frokost således 550 kr. mdl.⁹ I børnehaverne er den tilsvarende prisforskel 526 kr. mdl.¹⁰

Figur 7 viser, hvor stor en del af vuggestuebørnene der bor i kommuner, hvor der er vuggestuetakster med og uden frokost.

9 Ved omregning til 12 mdr. Der er vægtet med antal indskrevne vuggestuebørn i kommunen.

10 Prisforskellen er ikke nødvendigvis udtryk for omkostningerne, idet nogle kommuner giver tilskud til ordningen uden dog at betale den fuldt ud.

Figur 7

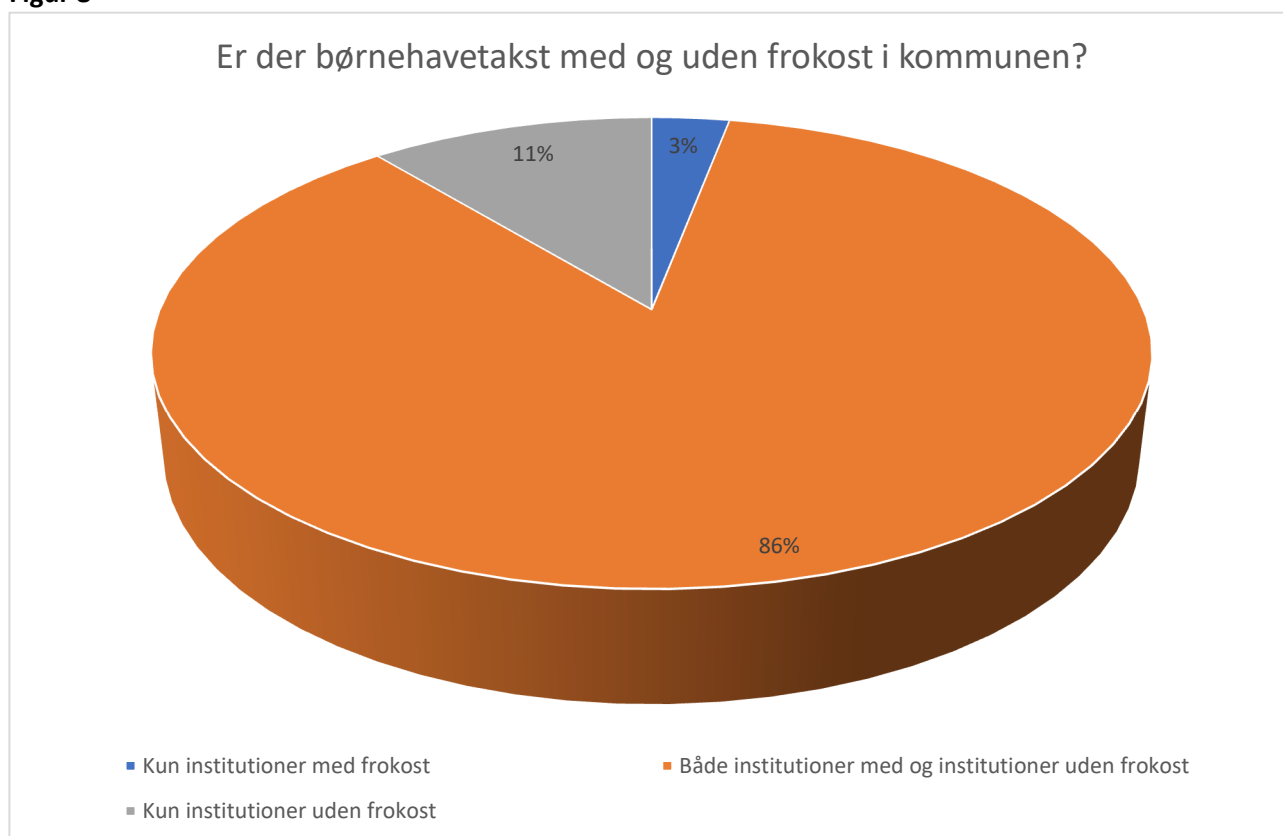

Kilde: Bureau 2000s kommunerundersøgelse 2018

Det ses, at 77 pct. af vuggestuebørnene bor i kommuner, hvor forældrene kan vælge mellem vuggestuer med frokost og vuggestuer uden frokost.

Figur 8 viser tilsvarende, hvor stor en del af børnehavebørnene der bor i kommuner, hvor der er børnehavetakster med og uden frokost.

Figur 8

Kilde: Bureau 2000s kommunerundersøgelse 2018

Også her er det mest almindelige, at der både er en takst med og en takst uden frokost.

Pladsanviserne er endelig blevet bedt om at vurdere, hvor stor en del af hhv. vuggestue- og børnehavebørnene der faktisk er omfattet af en frokostordning.

Tabel 10 viser svarfordelingen.

Tabel 10. Kommuner fordelt efter andel af børn, der er omfattet af en frokostordning

	Vuggestuebørnene	Børnehavebørnene
	Antal kommuner	
Alle/stort set alle	37	11
Over 75 pct.	10	10
50-75 pct.	4	11
25-50 pct.	4	8
Under 25 pct.	10	21
Ingen	11	12
I alt	76	73

Kilde: Bureau 2000s kommunerundersøgelse 2018

De 37 kommuner, hvor alle/stort set alle vuggestuebørn får frokost, rummer 54 pct. af vuggestuebørnene. Yderligere 11 pct. af vuggestuebørnene bor i kommuner, hvor over 75 pct. får frokost.

TENDENSER PÅ DAGTILBUDSOMRÅDET 2018

De 11 kommuner, hvor alle/stort set alle børnehavebørn får frokost, rummer 9 pct. af børnehavebørnene, mens yderligere 23 pct. af børnehavebørnene bor i kommuner, hvor 75 pct. får frokost.

Det vurderes, at knap 80 pct. af vuggestuebørnene og godt halvdelen af børnehavebørnene er omfattet af en frokostordning.¹¹

Der har i en årrække været fokus på vigtigheden af, at skolebørn får et sundt morgenmåltid. Undersøgelser har vist, at en del skolebørn springer morgenmaden over hjemme. Det gør dog ikke så meget, hvis de til gengæld kan få morgenmad i SFO'en.

Pladsanviserne er derfor blevet spurgt, om børnene har mulighed for morgenmad i SFO'en.

Pladsanviserne i 26 kommuner svarer ja.

– 15 svarer nej.

– 4 svarer, at der er forskelligt på skolerne.

–27 pladsanvisere svarer "ved ikke". Disse 27 repræsenterer kommuner med godt halvdelen af SFO-børnene.

Der er således ikke noget klart billede af, om børnene kan få morgenmad i SFO'en.

¹¹ Vurderingen er sket ud fra en fordeling af svarene, hvor der vægtes med institutionsbørn, og det antages, at andelen med frokostordning i et interval indgår med intervallets middelværdi.

4 Dagtilbuddenes organisering: Valgmuligheder, aldersgrænser, ledelse og tilsyn

Rundspørgen til kommunerne giver mulighed for belysning af en række strukturelle forhold i kommunernes dagtilbud. I det følgende ses på følgende forhold:

- valgmuligheder mellem forskellige typer af dagtilbud
- mulighed for deltid
- aldersgrænser mellem de forskellige tilbud
- områdeledelse/klyngeledelse
- tilsyn med kommunal dagpleje og private børnepassere

4.1 Typer af dagtilbud

Stort set alle kommuner (93 ud af 98) har i dag følgende tilbud:

- dagpleje
- vuggestue/vuggestuegrupper
- børnehave/børnehavegrupper
- skolefritidsordninger

Der er følgende undtagelser fra dette mønster:

- To kommuner har ikke dagpleje, men kun vuggestuepladser til de 0-2-årige. De to kommuner er Helsingør og Læsø.
- To kommuner har ikke vuggestue, men kun dagpleje til de 0-2-årige. De to kommuner er Samsø og Thisted.

En kommune, Fredensborg, har ikke skolefritidsordninger, men kun fritidshjem. Desuden er fritidshjem/fritidshjemsgrupper den mest almindelige pasningsform for skolebørn i Københavns Kommune, som dog også har skolefritidsordninger. Uden for disse to kommuner findes fritidshjemspladser kun sporadisk.

4.2 Mulighed for deltid

I den aftale om dagtilbud, som regeringspartierne, DF, Socialdemokratiet og Den radikale Venstre indgik sommeren 2017, hedder det bl.a.:

Aftaleparterne er enige om at sikre bedre rammer for, at forældre på barsels- eller forældreorlov og børn kan tilbringe mere tid sammen som familie. Derfor skal forældre på barsels- og forældreorlov have mulighed for selv at vælge, om de vil nøjes med at gøre brug af en deltidsplads på 30 timer om ugen i dagplejen, vuggestuen eller børnehaven for ældre søskendebørn mod tilsvarende nedsat forældrebetaling.

Ved at fastsætte en deltidsplads til 30 timer tages der hensyn til forældrenes ønske om

TENDENSER PÅ DAGTILBUDSOMRÅDET 2018

reduceret betaling, børnenes mulighed for at deltage i de pædagogiske aktiviteter og indgå i børnefællesskabet samt personalets mulighed for at tilrettelægge det pædagogiske arbejde meningsfuldt for hele børnefællesskabet.

Tilrettelæggelsen af deltidspladsen fastsættes lokalt under hensyn til bl.a. den lokale dagtilbudsstruktur, forældrenes behov og størrelsen på det dagtilbud, hvor barnet gør brug af en deltidsplads.

Et lovforslag, der skal udmønte denne aftale, ventes vedtaget i 2018.

Der er derfor i den kommunerundersøgelse, som gennemførtes ved årsskiftet 2017/18 sat fokus på, om kommunerne i dag faktisk tilbyder deltidspladser.

Ser vi på dagplejen, er der kun 7 kommuner ud af 98, der har deltidspladser. 3 kommuner oplyser, at deltid i dagplejen er på vej, mens de sidste 88 ikke har deltid i dagplejen. De 88 kommuner omfatter 86 pct. af dagplejen.

Ser vi på vuggestuerne, er der 29 kommuner ud af 98, der har deltidspladser. 2 kommuner oplyser, at deltid i vuggestuer er på vej, mens de sidste 69 ikke har deltid i vuggestuerne. De 69 kommuner omfatter 66 pct. af dagplejen.

Ser vi endelig på børnehaverne, er der 45 kommuner (med 57 pct. af børnehavebørnene), der har deltidspladser. 2 kommuner oplyser, at deltid i børnehaver er på vej, mens de sidste 51 kommuner (med 42 pct. af børnehavebørnene) ikke har deltid i vuggestuerne.

En del af de kommuner, hvor der er deltidsbørnehave i dag, har kun deltidspladser i en enkelt eller i få institutioner.

Fem kommuner har modulordninger i daginstitutioner for både vuggestue- og børnehavebørn. Typisk med 25-timers-, 35-timers- og fuldtidsmoduler. Det er Billund, Fredericia, Vejle, Lemvig og Aalborg.

Deltidspladser og modulordninger har gennem årene været bragt i spil flere gange, ofte som et spareforslag.¹² Tanken har ofte været, at man kunne tilskynde de enkelte forældre til at bruge daginstitutionerne i kortere tid dagligt, hvis man gjorde en opholdstid på fx 6 timer dagligt billigere end en opholdstid på 9 timer.

Erfaringerne fra modulordninger m.v. har imidlertid vist, at denne effekt er yderst begrænset. Virkningen er typisk, at de forældre, der *i forvejen* kun brugte institutionen i kort tid (fx 5 eller 6 timer), benytter lejligheden til at slippe billigere. Men de forældre, der har børnene i institution i 8-9 timer, afkorter kun

¹² Eksempelvis: Perspektivplan II i 1972. Socialministeriets cirkulære af 24. november 1982 om begrænsning af ressourceforbruget på de sociale serviceområder, "Rapport fra analysearbejdet om børnepasning" (regeringen og de kommunale organisationer, januar 1995)

sjældent børnenes opholdstid. Gevinsten ved et mindre modul (måske 400 kr. mdl.) er for lille i forhold til, at man evt. skal have deltidsarbejde.

Modulordningerne bliver derved samlet snarere en merudgift for kommunen (nogle forældre slipper billigere), end de bliver en sparemulighed. I fx Aalborg fastsættes de enkelte institutioners personalenormering uafhængigt af, hvor mange af institutionens forældre der har valgt en modulplads.¹³

Aftaleteksten fra sommeren 2017 tager ikke stilling til, hvorvidt kommunerne skal indføre deltidspladser som generelt princip eller i udvalgte institutioner/dagplejehjem. Principperne herfor skal drøftes i de enkelte kommuner i den kommende tid.

4.3 Aldersgrænser

De senere år er der mange steder sket en ændring af aldersgrænserne, således at børnene rykkes tidligere op fra dagpleje/vuggestue til børnehave. Udviklingen er forløbet således:

- I 2008 var der 12 kommuner, hvor overgangen fandt sted tidligere end det 3. år
- I 2009 var det 14 kommuner
- I 2010 var det 19 kommuner
- I 2011 var det 26 kommuner
- I 2012 var det 31 kommuner
- I 2013 var det 37 kommuner
- i 2015 er det 40 kommuner
- i 2017 er det 46 kommuner.
- 2018 er det også 46 kommuner

Tabel 11 viser, hvordan kommunerne fordeler sig, når de spørges om den normale overgangsalder fra vuggestue/dagpleje til børnehave.

Tabel 11. Kommuner fordelt efter overgangsalder fra vuggestue/dagpleje til børnehave

Aldersgrænse	Antal kommuner	Andel af børn i pct.
3 år	52 ¹⁴	57
2 år 11 mdr.	12	15
2 år 10 mdr.	18	16
2 år 9 mdr.	9	8
2 år 8 mdr.	1	1
Mellem 2 år 9 mdr. og 3 år	5	3
3 år fra dagpleje, 2 år 9 mdr. fra vuggestue	1	1
I alt	98	100

Kilde: Bureau 2000s kommunerundersøgelse. Børnetallet er vægtet efter andel af børnehavebørn.

¹³ Se også rapporten "Erfaringer med modulordninger i daginstitutioner". FOA/Bureau 2000, 2006.

¹⁴ Herunder en kommune, der angiver, at udgangspunktet er 3 år, men at børnene kan flyttes tidligere afhængigt af pladssituationen.

TENDENSER PÅ DAGTILBUDSOMRÅDET 2018

De kommuner, hvor overgangsalderen er mellem 2 år 9 mdr. og 3 år, har forskellige regler, eksempelvis om valgfrihed for forældrene. I Skanderborg gælder en overgangsalder på 2 år og 9 mdr. fra vuggestue, men 3 år fra dagpleje.

Laveste overgangsalder har man i Brøndby med 2 år 8 mdr.

En lav overgangsalder betyder ikke nødvendigvis, at barnet begynder i børnehave/børnehavegruppe, når det fx bliver 2 år og 9 mdr. Langt de fleste institutionsbørn er i dag i aldersintegrerede institutioner, og lederen vil sædvanligvis kunne beslutte, at et barn ikke er klar til at begynde i en børnehavegruppe. Men den lavere overgangsalder har betydning for institutionen alligevel. Sædvanligvis er det beløb pr. barn, institutionen får til driften, nemlig ca. dobbelt så højt for vuggestuebørn som for børnehavebørn. Der er derfor færre børn, der skal have det høje tilskud, hvis man nedsætter overgangsalderen. Hvis kommunens tilskud følger overgangsalderen, kan det beregnes, at for hver gang, overgangsalderen nedsættes med 1 måned, kan man reducere den kommunale udgift med godt 1 pct. – uden at det umiddelbart fremtræder som en generel standardreduktion.¹⁵

Når det gælder overgang fra børnehave til SFO/fritidshjem, er der i dag kun 9 kommuner, hvor børnene fast begynder i SFO'en samtidig med, at børnene starter i børnehaveklasse. De 9 kommuner omfatter 33 pct. af børnehavebørnene. I de øvrige kommuner begynder børnene tidligere i SFO'en, eller man har "rullende skolestart", således at grupper af børn trinvis begynder i SFO.

4.4 Område- og klyngeledelse

Mange kommuner har de senere år valgt at indføre område- eller klyngeledelse på daginstitutionsområdet. De enkelte ordninger er lidt forskellige, men de indebærer for kommunen den fordel, at forvaltningen skal kommunikere med færre ledere. Til gengæld giver de en mindre indflydelse for forældrene.¹⁶

Tabel 12 viser, hvordan kommunerne fordeler sig m.h.t. områdeledelse

Tabel 12. Kommuner og indskrevne børn fordelt på, om der er områdeledelse. 2018

Er der områdeledelse?	Antal kommuner	Pct. af indskrevne børn
Ja, som hovedregel	39	56
Ja, de fleste steder	14	12
Enkelte steder	12	8
Nej	33	24
I alt	98	100

Kilde: Bureau 2000s kommunerundersøgelse. Der er vægtet med antal institutionsbørn 2017.

¹⁵ Vi kan fx tænke os, at et barn går 60 mdr. i en aldersintegreret institution, heraf 36 måneder med børnehavetilskud og 24 med dobbelt tilskud – i alt 84 gange børnehavetilskud. Ændres det ene vuggestuetilskud til børnehavetilskud, skal der i stedet gives 83 gange børnehavetilskud. Det svarer til en besparelse på 1,2 pct.

¹⁶ Se således Bureau 2000s rapport "Forældrenes indflydelse og forældrenes medvirken i kommunale og selvejende daginstitutioner" (FOA/FOLA, 2013). I 2017 besluttede man ganske vist, at de lokale børnehuse i en områdeinstitution skal have deres eget forældreråd. Men de havde man i forvejen de fleste steder, og det gav sig i øvrigt ikke udslag i, at forældrebestyrelsesformændene oplevede væsentligt øget indflydelse.

I 2017 var der kun 26 kommuner, der svarede nej til områdeledelse. Udbredelsen af områdeledelse er således gået lidt tilbage.

4.5 Tilsynet

Gennem et godt tilsyn kan kommunen sikre, at såvel den kommunale dagpleje den private børnepasning har en acceptabel kvalitet og "luge ud" i evt. dårlige ordninger. Det hedder i Dagtilbudsvejledningens pkt. 117 bl.a.:

I forhold til sikkerhedsmæssige og hygiejniske hensyn kan der lægges de samme retningslinjer til grund for tilsynet med private pasningsordninger, som er gældende for den kommunale dagpleje.

De private pasningsordninger er omfattet af lovens generelle formålsbestemmelse og skal derfor blandt andet leve op til at skabe trivsel, udvikling og læring for barnet. Dette indebærer, at kommunalbestyrelsen skal føre tilsyn med, at tilbuddene bidrager til børns trivsel, udvikling og læring.

I tilsynet med den private pasningsordning kan kommunen derfor lægge vægt på:

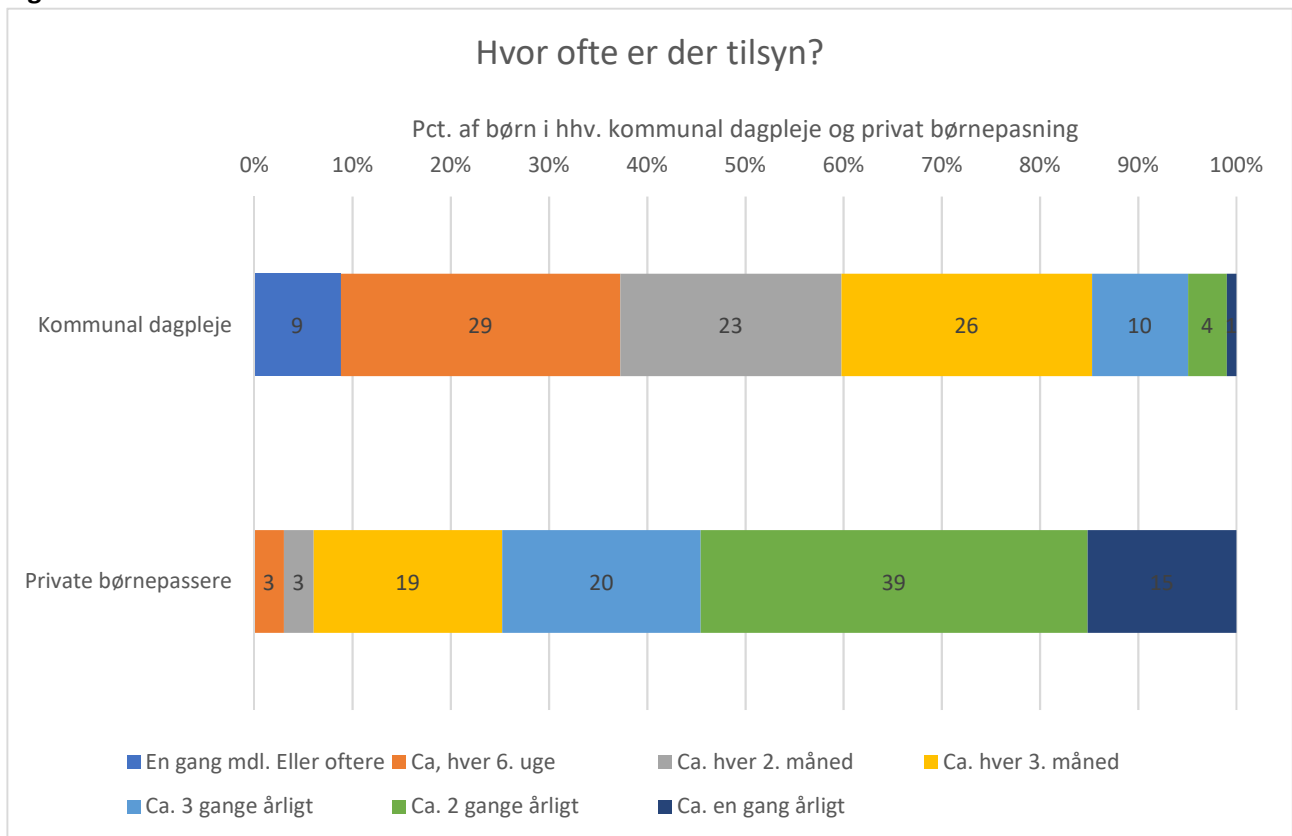
- *Barnets almindelige trivsel og udvikling, herunder behov for omsorg, sproglig, følelsesmæssig og social udvikling.*
- *Børnepasserens kompetencer – formår hun/han at omsætte råd og vejledning til praksis, udvikle barnet, reagere på og opfylde barnets behov, yde omsorg og respondere positivt på barnets signaler.*

Vejledningen pålægger således ikke kommunen at føre helt samme tilsyn med de private børnepassere som med den kommunale dagpleje. Der lægges imidlertid op til, at tilsynet er så tæt, at det er muligt at de enkelte børns trivsel og udvikling.

55 kommuner har givet oplysninger om, hvor hyppigt der føres tilsyn med henholdsvis dagplejehjemmene og de private børnepassere.

I 12 af disse kommuner sker tilsynet med samme hyppighed i de private ordninger og i den kommunale dagpleje. I de øvrige 43 kommuner sker tilsynet med de private børnepassere mindre hyppigt end tilsynet med den kommunale dagpleje. Figur 9 viser, hvor hyppigt der er tilsyn i de to ordninger.

Figur 9

Kilde: Bureau 2000s kommunerundersøgelse 2018

Det ses, at tilsynet med de private børnepassere sker væsentligt mindre hyppigt end tilsynet i den kommunale dagpleje.

Bilag 1. Hvad skal familien tjene?

Et forældrepar med to børn i Odense kommune skal tjene 8.912 kr. ekstra hver måned for at få passet to børn.

Taksterne i Odense Kommune:

Forældrebetalingen gør et mærkbart indhug i indkomsten for en typisk børnefamilie.

Forældrebetalingen i 2018 i Odense kommune fremgår af tabel 1.

Tabel 1. Forældrebetaling 2018 i Odense kommune.

Fuldtidstakster	Fuldtidstakst 2018	Antal betalingsmåneder i 2018	Forældrebetaling omregnet til 12 mdr. 2018
Dagpleje 0-2 år, fuld tid	2.708	11	2.482
Vuggestue med mad	3.730	11	3.419
Vuggestue uden mad	3.136		2.875
Børnehave med mad	2.409	11	2.208
Børnehave uden mad	1.664		1.815

Definition: Heldagsplads i institutioner = Mindst 40 timer om ugen. I dagpleje regnes med taksten for 45-48 timer om ugen eller fuld tid. Hvis der ikke er vuggestuer, men pladser for 0-2-årige i aldersintegrerede institutioner, regnes taksten her som vuggestuetakst. Hvis der ikke er børnehaver, men pladser for børn i "børnehavealderen" i aldersintegrerede institutioner, regnes taksten her som børnehavetakst.

Forældrebetaling i institutioner for skolebørn:

Takster for SFO i 2018 Juli måned er betalingsfri.

SFO for elever i 0.-3. klasse: Morgenmodul kl. 07.00 - 08.00 382 kr. pr. mdr. Eftermiddagsmodul kl. 14.00 - 16.45 1.766 kr. pr. mdr. Morgen- og eftermiddagsmodul kl. 07.00 - 16.45 2.148 kr. pr. mdr.

Ekstra morgenåbning i SFO 1/2 time - 191 kr. pr. mdr. 1 time - 382 kr. pr. mdr.

SFO2 for elever i 4. klasse: Eftermiddagsmodul 1.119 kr. pr. mdr.

Beregning af, hvad man skal tjene for at få passet børn.

Bureau 2000 har for hver enkelt kommune beregnet, hvor mange penge ekstra en "almindelig børnefamilie" skal tjene, hvis den har to småbørn - ét i dagpleje/vuggestue og ét i børnehave.

I kommuner, hvor der både er en vuggestuetakst med mad og en vuggestuetakst uden mad, anvendes taksten med mad.

I kommuner, hvor der både er en børnehavetakst med mad og en børnehavetakst uden mad, anvendes taksten uden mad.

TENDENSER PÅ DAGTILBUDSOMRÅDET 2018

Der tages udgangspunkt i en familie, hvis *samlede* bruttoindkomst (dvs. *før* træk af arbejdsmarkedsbidrag) er over 586.739 kr., men hvor ingen af forældrene hver for sig tjener over 542.282 kr., dvs. familien ligger over fripladsgrænsen, men betaler ikke topskat.

I Odense Kommune kan skatten af den sidst tjente krone beregnes således:

Først trækkes et arbejdsmarkedsbidrag på 8 pct. af indkomsten.

Af det beløb, der er tilbage trækkes:

Bundskat: 11,15 pct.

Kommuneskat: 25,3 pct.

Sundhedsbidrag: 1 pct.

Kirkeskat: 0,68 pct.

I alt skat: 38,13 pct.

Samlet er der herefter 569 kr. tilbage, hvis indkomsten øges med 1.000 kr.

Prisen for pasning af 0-2-årige er 3.046 kr. mdl., mens det koster 1.664 kr. at få passet et barn i alderen 3-5 år.

For de 0-2-årige er taksten et gennemsnit af taksten for dagpleje og taksten for vuggestuepladser – vægtet med antallet af indskrevne børn i de to pasningsformer i Odense Kommune. Der er desuden omregnet til 12 mdr. betaling.

Når der skal passes to børn, gives der søskenderabat på 50 pct. for den billigste plads.

Prisen for at få passet to børn er derfor (inkl. søskenderabat): 3.046 kr.+ 1.664 kr. fratrukket en rabat på 50 pct. af den billigste plads. Det giver 3.877 kr. mdl. eller 46.524 kr. pr. år.

For at kunne betale dette beløb skal familien pr. måned tjene $3.877 \text{ kr.} / 0.569 = 6.813 \text{ kr. mdl.}$, svarende til 81.756 kr. pr. år.

Hvis forældrene tjener mere end 542.282 kr. *hver*, kommer tallene også til at se anderledes ud, idet der så også skal betales topskat på 15 pct. Der bliver derfor også mindre tilbage efter skat. Beregningen bliver da således:

Først trækkes et arbejdsmarkedsbidrag på 8 pct. I det beløb, der er tilbage trækkes:

Bundskat: 11,15 pct.

Topskat: 15 pct.

Kommuneskat: 25,3 pct.

Sundhedsbidrag: 1 pct.

I alt stats- og kommuneskat og sundhedsbidrag: 52,45 pct. I kommuner, hvor stats- og kommuneskatten er over det såkaldte skatteloft, nedsættes skatten til staten, så summen i stedet bliver 52,02 pct. Hertil kommer kirkeskat, som ikke er omfattet af skatteloftet, og som i Odense Kommune er på 0,68 pct.

TENDENSER PÅ DAGTILBUDSOMRÅDET 2018

Den samlede skat bliver derfor 52,70 pct., når arbejdsmarkedsbidraget er betalt. Der er 435 kr. tilbage, hvis indkomsten øges med 1.000 kr.

For at kunne betale for to børn i pasning skal familien pr. måned tjene $3.877 \text{ kr.} / 0.435 = 8.912 \text{ kr. mdl.}$, svarende til 106.944 kr. pr. år.

Er der i stedet tale om et børnehavebarn og et barn, der skal passes i fritidshjem eller skolefritidsordning, bliver den månedlige udgift 2.800 kr. For at have penge til denne udgift skal en familie med en indkomst *under* grænsen for topskat tjene 4.920 kr. mdl. ekstra for at have penge til pasningen. Ligger familien *over* grænsen for topskat i indkomst, skal den tjene 6.436 kr. mdl. ekstra for at have penge til pasningen.

Bilag 2. Billigst og dyrest

Bilagstabel 1. De 10 kommuner med lavest dagplejetakst

Nr.	Kommune	Dagplejetakst omregnet til 12 mdr. betaling
1	Fanø	1510
2	Nordfyn	2099
3	Brønderslev	2191
4	Lolland	2204
5	Kalundborg	2238
6	Herning	2241
7	Tønder	2269
8	Haderslev	2296
9	Frederikshavn	2305
10	Ringkøbing-Skjern	2305

Bilagstabel 2. De 10 kommuner med højest dagplejetakst

Nr-	Kommune	Dagplejetakst omregnet til 12 mdr. betaling
1	Gentofte	4044
2	Brøndby	3621
3	Høje-Tåstrup	3616
4	Halsnæs	3485
5	Gladsaxe	3300
6	København	3254
7	Greve	3251
8	Ballerup	3194
9	Rudersdal	3163
10	Roskilde	3159

Bilagstabel 3. De 10 kommuner med lavest takst i vuggestue med mad

Nr.	Kommune	Vuggestuetakst omregnet til 12 mdr. betaling
1	Jammerbugt	2492
2	Frederikshavn	2558
3	Morsø	2696
4	Sønderborg	2715
5	Halsnæs	2800
6	Langeland	2820
7	Norddjurs	2835
8	Vallensbæk	2849
9	Kalundborg	2849
10	Brønderslev	2906

TENDENSER PÅ DAGTILBUDSOMRÅDET 2018

Bilagstabel 4. De 10 kommuner med højest takst i vuggestue med mad

Nr.	Kommune	Vuggestuetakst omregnet til 12 mdr. betaling
1	Fredericia	4079
2	Dragør	4015
3	Vejle	3910
4	Gentofte	3846
5	Fredensborg	3837
6	Frederikssund	3813
7	Aarhus	3806
8	Allerød	3790
9	Brøndby	3752
10	Ballerup	3748

Bilagstabel 5. De 10 kommuner med lavest takst i børnehave uden mad

Nr.	Kommune	Børnehavetakst omregnet til 12 mdr. betaling
1	Slagelse	1382
2	Glostrup	1463
3	Fanø	1510
4	Vordingborg	1514
5	Struer	1515
6	Brønderslev	1521
7	Fredensborg	1523
8	Frederikshavn	1526
9	Herning	1535
10	Odder	1535

Bilagstabel 6. De 10 kommuner med højest takst i børnehave uden mad

Nr.	Kommune	Børnehavetakst omregnet til 12 mdr. betaling
1	Fredericia	2076
2	Langeland	2004
3	Ærø	1983
4	Hedensted	1948
5	Lemvig	1939
6	Kalundborg	1926
7	Sønderborg	1913
8	Hvidovre	1883
9	Vejle	1865
10	Tønder	1853

TENDENSER PÅ DAGTILBUDSOMRÅDET 2018

Bilagstabel 7. De 10 kommuner med lavest fuldtidstakst i SFO

Nr.	Kommune	SFO-takst omregnet til 12 mdr. betaling
1	Vordingborg	747
2	Fredensborg (fritidshjem)	753
3	København	916
4	Ærø	951
5	Fanø	963
6	Tårnby	984
7	Herning	1001
8	Læsø	1048
9	Dragør	1060
10	Vesthimmerland	1100

Bilagstabel 8. De 10 kommuner med højest fuldtidstakst i SFO

Nr.	Kommune	SFO-takst omregnet til 12 mdr. betaling
1	Odense	1969
2	Vejle	1925
3	Brønderslev	1817
4	Lyngby-Taarbæk	1805
5	Gribskov	1767
6	Esbjerg	1726
7	Holbæk	1714
8	Roskilde	1711
9	Hedensted	1707
10	Fredericia	1687